

Přehled tematického okruhu

OBLAST PŮSOBNOSTI LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV EVROPSKÉ UNIE

Oblast působnosti Listiny základních práv Evropské unie je definována v jejím článku 51 následovně:

„1. Ustanovení [...] Listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezi pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.

2. Listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoci a úkoly vymezené Smlouvami.“

Pokud jde o akty unijního práva, Soudní dvůr prováděl přezkum z hlediska základních práv ve své judikatuře týkající se platnosti určitých aktů sekundárního práva¹ a konstatoval, že takové akty, jako jsou směrnice unijního práva, musí být nutně vykládány ve světle základních práv².

Co se členských států týče, Soudní dvůr se v rámci řady žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce zabýval pojmem „uplatňování práva Unie“ a poskytl mimo jiné výčet kritérií, jež lze zohlednit při určování toho, zda se tento pojem vztahuje na určitý vnitrostátní právní předpis.

¹ Viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 8. dubna 2014, Digital Rights Ireland a Seitlinger a další, (C-293/12, EU:C:2014:238, bod 69).

² Viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 13. května 2014, Google Spain a Google, (C-131/12, EU:C:2014:317, bod 68 a násl.).

I. Působnost Listiny ve vztahu k orgánům, institucím a jiným subjektům Unie

Rozsudek ze dne 20. září 2016 (velký senát), Ledra Advertising v. Komise a ECB (C-8/15 P až C-10/15 P, EU:C:2016:701)

Kyperská republika, jejíž měnou je euro, požádala z důvodu potíží, které zaznamenaly na počátku roku 2012 některé banky se sídlem v tomto členském státě, o finanční pomoc z Evropského mechanismu stability (EMS)³. Tato pomoc měla být poskytnuta v rámci makroekonomického ozdravného programu, který měl být konkretizován v memorandu o porozumění, o němž byla vedena jednání mimo jiné Komisí jménem EMS. Toto memorandum bylo podepsáno Kyperskou republikou a EMS dne 26. dubna 2013. Žalobci v původním řízení, kteří byli majiteli vkladů u určitých bank se sídlem na Kypru, následně podali u Tribunálu žaloby, které zněly na zrušení určitých bodů uvedeného protokolu a dále na náhradu újmy, kterou údajně utrpěli. Žalobci tvrdili, že tato újma jim vznikla jednak z důvodu zahrnutí sporných bodů do memoranda o porozumění a jednak tím, že Komise porušila svou povinnost dbát na to, aby toto memorandum bylo v souladu s unijním právem, a zejména s čl. 17 odst. 1 (právo na vlastnictví) Listiny. Vzhledem k tomu, že Tribunál zčásti odmítl žaloby jako nepřijatelné a zčásti je zamítl jako neopodstatněné, podali navrhovatelé kasační opravný prostředek k Soudnímu dvoru.

Pokud jde o otázku, zda se Listina v projednávané věci použije, Soudní dvůr zdůraznil, že i když členské státy v rámci Smlouvy o EMS neuplatňují unijní právo, takže je Listina v tomto rámci nezavazuje, zavazuje Listina naproti tomu orgány Unie, a to i tehdy, když jednají mimo právní rámec Unie.

Soudní dvůr k tomu dále uvedl, že v rámci přijímání takového memoranda o porozumění, jako je memorandum o porozumění ze dne 26. dubna 2013, je Komise povinna jak z titulu čl. 17 odst. 1 SEU, který jí svěřuje obecný úkol dohlížet na dodržování unijního práva, tak z titulu čl. 13 odst. 3 a 4 Smlouvy o zřízení EMS, který jí ukládá dbát na slučitelnost memorand o porozumění uzavíraných EMS s unijním právem, zajistit, aby takové memorandum o porozumění bylo slučitelné se základními právy zaručenými Listinou. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že stran žalob na náhradu škody mu přísluší zkoumat, zda Komise přispěla při přijímání memoranda o porozumění ze dne 26. dubna 2013 k dostatečně závažnému porušení vlastnického práva navrhovatelů ve smyslu čl. 17 odst. 1 Listiny (body 67 a 68)⁴.

3 Smlouva o založení Evropského mechanismu stability mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Estonskou republikou, Irskem, Řeckou republikou, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Italskou republikou, Kyperskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím, Maltou, Nizozemským královstvím, Rakouskou republikou, Portugalskou republikou, Republikou Slovinsko, Slovenskou republikou a Finskou republikou byla uzavřena v Bruselu dne 2. února 2012. Tato smlouva vstoupila v platnost dne 27. září 2012.

4 Tento rozsudek byl uveden ve Výroční zprávě za rok 2016, s. 63.

II. Působnost Listiny ve vztahu k členským státům: pojem „uplatňování práva Unie“

1. Použitelné zásady

Rozsudek ze dne 26. února 2013 (velký senát), Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105)

Spor v původním řízení mezi Åklagaren (švédské státní zastupitelství) a H. Åkerberg Franssonem se týkal trestního stíhání posledně uvedeného za závažný finanční podvod. H. Åkerberg Fransson byl totiž obviněn z toho, že ve svých daňových přiznáních za zdaňovací období 2004 a 2005 uvedl nesprávné informace, což vedlo ke ztrátě příjmů státního rozpočtu v souvislosti s výběrem daně z příjmů a daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“). Byl stíhán rovněž kvůli nepodání daňového přiznání ohledně zaměstnavatelských příspěvků za období říjen 2004 a říjen 2005, což způsobilo orgánům sociálního zabezpečení ztrátu příjmů.

Daňový úřad mu v souvislosti se dvěma dotčenými zdaňovacími obdobími uložil několik sankcí, a sice sankce z titulu příjmů z podnikatelské činnosti, z titulu DPH a z titulu zaměstnaneckých příspěvků. Tyto sankce podléhaly úrokové sazbě a nebyly napadeny u správního soudu. Rozhodnutí, kterým byly tyto sankce uloženy, bylo odůvodněno stejnými činy spočívajícími v uvedení nepravdivých údajů, jako činy, za něž byl obžalován státním zástupcem v trestním řízení.

Předkládající soud se tudíž tázal, zda obvinění proti H. Åkerberg Franssonovi mělo být zamítnuto z důvodu, že již byl za tytéž činy potrestán v rámci jiného řízení, což by mohlo být považováno za v rozporu se zákazem dvojího trestu, který je zakotven v článku 4 Protokolu č. 7 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v článku 50 Listiny. Předkládající soud tudíž položil Soudnímu dvoru zejména otázku, zda zásada *ne bis in idem* uvedená v článku 50 Listiny brání tomu, aby bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání pro daňový únik, vzhledem k tomu, že mu již byla za tytéž činy spočívající v uvedení nesprávných údajů uložena daňová sankce.

Soudní dvůr, který se zabýval otázkou své pravomoci, předně připomněl, že působnost Listiny je s ohledem na jednání členských států definována v jejím čl. 51 odst. 1, podle něhož jsou ustanovení Listiny určena členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že základní práva zaručená v právním řádu Unie se uplatní ve všech situacích, které se řídí unijním právem, avšak nikoli mimo tyto situace. Soudní dvůr zdůraznil, že z tohoto důvodu nemůže posoudit z hlediska Listiny vnitrostátní právní úpravu, která nespadá do rámce unijního práva. Naproti tomu, spadá-li taková vnitrostátní právní úprava do působnosti unijního práva, Soudní dvůr rozhodující o předběžné otázce je povinen poskytnout všechny prvky výkladu nezbytné k tomu, aby vnitrostátní soud posoudil soulad této právní úpravy se základními právy, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje (body 17 až 23)⁵.

V projednávané věci Soudní dvůr uvedl, že daňové sankce uložené H. Åkerberg Franssonovi a proti němu vedené trestní stíhání částečně souvisejí s nesplněním jeho povinnosti podat přiznání k DPH. Soudní dvůr měl za to, že z článku 2, čl. 250 odst. 1 a článku 273 směrnice 2006/112/ES a z čl. 4 odst. 3 SEU vyplývá, že každý členský stát je povinen přijmout všechna legislativní a správní opatření k zajištění toho, aby splatná DPH byla vybrána na jeho území v plné výši, a k boji proti daňovým únikům. Dále konstatoval, že článek 325 SFEU členským státům ukládá povinnost bojovat proti protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie odstrašujícími a účinnými opatřeními a k této věci uvedl, že mezi vlastní zdroje Unie podle čl. 2 odst. 1 rozhodnutí Rady 2007/436/ES patří mimo jiné příjmy z použití jednotné sazby na

⁵ Tento rozsudek byl uveden ve Výroční zprávě za rok 2013, s. 16.

harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel Unie. Soudní dvůr z toho dovodil, že takové daňové sankce a trestní stíhání pro daňový únik, které byly uloženy nebo mají být uloženy obviněnému v původním řízení kvůli nesprávnosti informací poskytnutých v oblasti DPH, představují provedení článku 2, čl. 250 odst. 1 a článku 273 směrnice 2006/112 a článku 325 SFEU, a tedy práva Unie ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že má pravomoc odpovědět na položené předběžné otázky a poskytnout všechny prvky výkladu nezbytné k tomu, aby vnitrostátní soud posoudil soulad vnitrostátní právní úpravy se zásadou *ne bis in idem* uvedenou v článku 50 Listiny (body 24 až 27, 31).

Rozsudek ze dne 10. července 2014, Julian Hernández a další (C-198/13, EU:C:2014:2055)

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla předložena v rámci sporu mezi sedmi zaměstnanci na straně jedné a jejich zaměstnavateli, kteří se nacházeli v platební neschopnosti, a španělským státem na straně druhé ve věci zaplacení mezd splatných těmto zaměstnancům v návaznosti na jejich propuštění, které vnitrostátní soud prohlásil za neplatné.

Podle španělské právní úpravy použitelné v projednávané věci může zaměstnavatel požádat španělský stát o úhradu mezd splatných během řízení týkajícího se zpochybnění propuštění po uplynutí šedesátého pracovního dne následujícího po dni podání žaloby. Pokud zaměstnavatel tyto mzdy neuhradil a nachází se ve stavu dočasné platební neschopnosti, mohou dotčení zaměstnanci v důsledku zákonné subrogace požádat o vyplacení uvedených mezd přímo tento členský stát.

Předkládající soud se proto tázal, zda tato právní úprava spadá do působnosti směrnice 2008/94/ES⁶ a zda článek 20 (rovnost před zákonem) Listiny brání této právní úpravě v rozsahu, v němž se použije pouze v případě neoprávněného propuštění, s vyloučením neplatných propuštění.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že pouhá skutečnost, že vnitrostátní opatření spadá do oblasti, v níž má Unie pravomoci, nemůže vést k tomu, že bude spadat do působnosti práva Unie, a tedy k použitelnosti Listiny. Soudní dvůr dále uvedl, že pro určení, zda vnitrostátní opatření spadá pod uplatňování práva Unie ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny, je třeba kromě dalších skutečností ověřit, zda má dotčená vnitrostátní právní úprava za cíl provádět ustanovení práva Unie, jakou má tato právní úprava povahu a zda sleduje jiné cíle, než které zahrnuje právo Unie, i když může toto právo nepřímo ovlivnit, a zda existuje zvláštní ustanovení práva Unie v této oblasti nebo způsobilé ji ovlivnit (body 36 a 37).

Soudní dvůr v projednávané věci zejména zkoumal kritérium, zda dotčené vnitrostátní opatření sleduje cíl, na který se vztahuje dotčená směrnice. V tomto ohledu uvedl, že z charakteristických rysů právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení vyplývá, že tato právní úprava sleduje jiný cíl, než je cíl spočívající v zajištění minimální ochrany zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, uvedený ve směrnici 2008/94/ES, a sice cíl spočívající v zajištění toho, že španělský stát odškodní škodné následky trvání soudních řízení překračujících 60 pracovních dní. Kromě toho Soudní dvůr poznamenal, že pouhá okolnost, že právní úprava dotčená ve věci v původním řízení spadá do oblasti, v níž má Unie pravomoci na základě čl. 153 odst. 2 SFEU, nemůže způsobit použitelnost Listiny. Soudní dvůr tudíž ze všech zkoumaných skutečností vyvodil, že v případě dotčené právní úpravy nelze mít za to, že je uplatněním unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny, a tudíž ji nelze přezkoumat s ohledem na záruky uvedené v Listině, a zejména v jejím článku 20 (body 38 až 41, 46, 48, 49 a výrok)⁷.

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (Úř. věst. L 283, 28.10.2008, s. 36).

⁷ Tento rozsudek byl uveden ve Výroční zprávě za rok 2014, s. 14.

2. Skutečnosti umožňující posoudit existenci vnitrostátního opatření „uplatňujícího právo Unie“

2.1. Unijní právo ukládá členským státům jednu nebo více zvláštních povinností, pokud se na vnitrostátní situaci vztahuje zvláštní úprava unijního práva

Rozsudek ze dne 6. března 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126)

Žalobce, vlastník nemovitosti nacházející se v chráněné krajinné oblasti, provedl předem neschválené práce, jimiž byl zvětšen objem této nemovitosti. Vzhledem k tomu, že tato kategorie prací nemůže být schválena se zpětnou účinností, Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (Inspektorát pro kulturní a ekologické dědictví v Palermu, Itálie) přijal rozhodnutí o uvedení do původního stavu, které znamenalo odstranění veškerých protiprávně provedených prací.

Předkládající soud projednávající žalobu proti tomuto rozhodnutí se mimo jiné tázal, zda dotčená vnitrostátní právní úprava tím, že na základě domněnky vylučuje jednu kategorii prací z jakéhokoli posuzování slučitelnosti s ochranou krajiny a stanoví pro takový případ sankci v podobě odstranění stavby, představuje neodůvodněný a nepřiměřený zásah do práva na vlastnictví zaručeného článkem 17 Listiny.

Soudní dvůr, který se vyjádřil k otázce své pravomoci odpovědět na předběžnou otázku, uvedl, že pojem „uplatň[ování] práva Unie“ ve smyslu článku 51 Listiny vyžaduje existenci určitého stupně souvislosti, která jde nad rámec příbuznosti dotyčných oblastí nebo nepřímého dopadu jedné oblasti na druhou. Dále uvedl, že pro určení, zda vnitrostátní právní úprava spadá pod uplatňování unijního práva ve smyslu článku 51 Listiny, je třeba kromě dalších skutečností ověřit, zda má uvedená vnitrostátní právní úprava za cíl uplatňovat ustanovení unijního práva, jakou má tato právní úprava povahu a zda sleduje jiné cíle, než které zahrnuje unijní právo, i když může toto právo nepřímo ovlivnit, a zda existuje zvláštní ustanovení unijního práva v této oblasti nebo způsobilé ji ovlivnit (body 24 a 25).

Soudní dvůr v projednávané věci dospěl k tomu, že nemá pravomoc, aby odpověděl na předběžnou otázku, a přitom použil několik skutečností, které tímto identifikoval. Soudní dvůr totiž konstatoval, že ustanovení unijního práva, jichž se dovolává předkládající soud, neukládají členským státům žádnou povinnost ohledně situace dotčené v původním řízení. Dále uvedl, že cíle unijní právní úpravy a dotčené vnitrostátní právní úpravy nejsou totožné. Konečně uvedl, že jelikož ustanovení dotčené vnitrostátní právní úpravy nejsou uplatněním unijního práva, má za to, že nemá pravomoc k tomu, aby odpověděl na otázku položenou Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (správní soud regionu Sicílie, Itálie) (body 26 až 33 a výrok).

Rozsudek ze dne 21. prosince 2011 (velký senát), N. S. a další (C-411/10, EU:C:2011:865)

Spor v původním řízení se týkal několika státních příslušníků třetích států, kteří podali žádost o azyl ve Spojeném království nebo v Irsku a do těchto zemí přicestovali přes Řecko. Tito státní příslušníci se stavěli proti přemístění do Řecka, jež bylo podle nařízení (ES) č. 343/2003⁸ (dále jen nařízení Dublin II“) v zásadě členským státem příslušným pro posouzení jejich žádostí o azyl. Tito příslušníci totiž tvrdili, že takovým přemístěním by byla porušena jejich základní práva nebo že azylové řízení a podmínky žadatelů o azyl v Řecku jsou nevyhovující, čímž je členský stát, na jehož území se aktuálně nacházel, povinen využít

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (Úř. věst. L 50, 25.2.2003, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 109).

možnosti, kterou mu dává čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin II, a přijmout odpovědnost za posouzení jejich žádostí o azyl a rozhodnutí o nich.

V této věci vyvstaly zejména dvě otázky týkající se oblasti působnosti Listiny.

Soudní dvůr tak zaprvé musel rozhodovat o otázce, zda rozhodnutí, které přijal členský stát na základě čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin II a které se týká toho, zda posoudí žádost o azyl, není-li podle kritérií stanovených v kapitole III tohoto nařízení příslušný, spadá pro účely článku 6 SEU nebo článku 51 Listiny do působnosti unijního práva. V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin II přiznává členským státům posuzovací pravomoc, která je nedílnou součástí společného evropského azylového systému stanoveného Smlouvou o fungování Evropské unie a vybudovaného unijním zákonodárcem. Tato posuzovací pravomoc musí být vykonávána při dodržování ostatních ustanovení uvedeného nařízení. Dále členský stát, který se rozhodne přezkoumat žádost o azyl sám, se tak stává příslušným členským státem ve smyslu nařízení Dublin II a musí v případě potřeby uvědomit další členský stát či členské státy dotčené žádostí o azyl. Soudní dvůr měl tudíž stran členského státu, který vykonává posuzovací pravomoc, kterou mu svěřuje čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin, za to, že takový stát uplatňuje unijní právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny (body 55, 65 až 69, výrok 1).

Zadruhé v rozsahu, v němž se některé předběžné otázky týkaly povinností Spojeného království v oblasti ochrany, jež je přiznána osobě, na kterou se vztahuje nařízení Dublin II, vyvstala otázka, zda má zohlednění protokolu (č. 30) o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království vliv na uvedené odpovědi. Odpověď byla záporná. K tomuto závěru dospěl Soudní dvůr poté, co uvedl, že z článku 1 tohoto protokolu vyplývá, že uvedený protokol nezpochybnuje použitelnost Listiny ve Spojeném království nebo v Polsku, což potvrzuje jeho třetí a šestý bod odůvodnění. Za těchto podmínek Soudní dvůr rozhodl, že čl. 1 odst. 1 protokolu (č. 30) ozřejmuje článek 51 Listiny a jeho účelem není osvobodit Polskou republiku a Spojené království od povinnosti dodržovat ustanovení Listiny ani bránit soudu některého z těchto členských států, aby dbal na dodržování těchto ustanovení (body 116, 119, 120, 122, výrok 4)⁹.

Rozsudek ze dne 27. března 2014, Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187)

Žalobce se v původním řízení domáhal u předkládajícího soudu výkonu rozhodnutí o dohodě o urovnání sporu, kterou uzavřel se žalovanou společností, která jej propustila. V této dohodě bylo mimo jiné uvedeno, že pro účely urovnání sporu žalovaná společnost uznává, že výpověď byla dána neoprávněně, a zavazuje se zaplatit žalobci odškodnění. Na tuto společnost se však vztahoval reorganizační plán.

Přestože předkládající soud nařídil výkon rozhodnutí dohody o urovnání sporu, byl tento výkon přerušen, neboť ve vztahu k žalované společnosti byl schválen reorganizační plán a před jeho schválením nebyl zjištěn žádný postižitelný majetek. Druhým usnesením předkládající soud zamítl opravný prostředek, který žalobce podal proti prvnímu usnesení, jelikož první usnesení bylo i nadále platné, neboť nebylo ukončeno prováděním reorganizačního plánu. Žalobce, který se měl v úmyslu proti druhému usnesení odvolat, podal opravný prostředek proti výzvě, aby předložil potvrzení o uhrazení soudního poplatku, který byl stanoven podle španělského práva pro podání odvolání. Předkládající soud se na Soudní dvůr obrátil s otázkou, zda je s článkem 47 Listiny slučitelná španělská právní úprava, která ukládá zaměstnané osobě povinnost uhradit poplatek za podání odvolání v rámci řízení o výkonu rozhodnutí za tím účelem, aby se domohla rozhodnutí soudu, kterým bude určena platební neschopnost zaměstnavatele, čímž bude mít nárok na využití příslušné záruční instituce podle směrnice 2008/94/ES¹⁰.

⁹ Tento rozsudek byl uveden ve Výroční zprávě za rok 2011, s. 61.

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (Úř. věst. L 283, 28.10.2008, s. 36).

Soudní dvůr měl předně za to, že cílem vnitrostátní právní úpravy, která stanoví soudní poplatky v případě podání odvolání v oblasti sociálního práva a obecně upravuje některé poplatky v oblasti výkonu spravedlnosti, není uplatnit ustanovení unijního práva. Soudní dvůr dále uvedl, že unijní právo neobsahuje žádnou zvláštní právní úpravu dané oblasti, nebo právní úpravu, která by mohla takovou vnitrostátní právní úpravu ovlivnit. Vzhledem k tomu, že dotčená situace nespadá do oblasti působnosti unijního práva, nemá Soudní dvůr pravomoc k zodpovězení otázek položených v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce (body 28 až 30, 32, 43 a výrok).

Rozsudek ze dne 1. prosince 2016, Daouidi (C-395/15, EU:C:2016:917)

V této věci žalobce v původním řízení zpochybňoval své propuštění. Byl totiž propuštěn z disciplinárního důvodu, ačkoli byl ve stavu dočasné pracovní neschopnosti na neurčitou dobu v důsledku pracovního úrazu. Žalobce proto podal Juzgado de lo Social no 33 de Barcelona (pracovní soud č. 33 v Barceloně, Španělsko) žalobu, kterou se domáhal, aby jeho propuštění bylo prohlášeno za neplatné.

Tento soud uvedl, že existují dostatečné skutečnosti k závěru, že skutečným důvodem propuštění žalobce je jeho pracovní neschopnost zapříčiněná pracovním úrazem, který se mu stal. Předkládající soud se proto táže, zda na takové propuštění nelze nahlížet jako na odporující unijnímu právu, pokud by představovalo porušení zásady zákazu diskriminace, práva na ochranu proti neoprávněnému propuštění, práva na slušné a spravedlivé pracovní podmínky, práva na přístup k dávkám sociálního zabezpečení a práva na ochranu zdraví, jež jsou zakotvena v čl. 21 odst. 1, člancích 30 a 31, čl. 34 odst. 1 a v článku 35 Listiny.

Soudní dvůr připomněl, že podle ustálené judikatury platí, že pokud právní situace nespadá do působnosti unijního práva, nemá pravomoc o ní rozhodnout a že případně uplatňovaná ustanovení Listiny sama o sobě nemohou tuto pravomoc založit. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že je třeba konstatovat, že v současné fázi původního řízení nebylo prokázáno, že dotčená situace spadá do působnosti jiných ustanovení unijního práva než ustanovení uvedených v Listině. Pokud jde konkrétně o směrnici 2000/78/ES¹¹, Soudní dvůr měl konkrétně za to, že ze skutečnosti, že se osoba nachází ve stavu dočasné pracovní neschopnosti – na neurčitou dobu – ve smyslu vnitrostátního práva v důsledku pracovního úrazu, nevyplývá, že omezení schopnosti této osoby lze kvalifikovat jako „dlouhodobé“ ve smyslu pojmu „zdravotní postižení“ stanoveného v této směrnici. V projednávané věci Soudní dvůr konstatoval, že nemá pravomoc pro zodpovězení většiny z položených otázek (body 63, 64, 65 a 68).

Rozsudek ze dne 16. května 2017 (velký senát), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

Předmětem sporu v původním řízení mezi společností Berlioz Investment Fund a Directeur de l'administration des contributions directes (ředitel správy přímých daní, Lucembursko) byla peněžitá sankce, kterou jí tento správní orgán uložil za to, že odmítla odpovědět na žádost o informace, v rámci výměny informací s francouzskou daňovou správou. Žalobkyně totiž na tuto žádost o informace odpověděla pouze částečně, neboť měla za to, že v případě dalších požadovaných informací se nejednalo o informace, které by byly ve smyslu směrnice 2011/16/EU¹² relevantní pro posouzení, zda z rozdělení dividend její dceřinou společností měla být sražena daň, jež je předmětem kontroly prováděné francouzskou daňovou správou. Ředitel správy přímých daní jí z důvodu této částečné odpovědi uložil správní pokutu podle lucemburského práva.

11 Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, která stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, 2.12.2000, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

12 Směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS (Úř. věst. L 64, 11.3.2011, s. 1).

Žalobkyně proto podala žalobu k tribunal administratif (nižší správní soud, Lucembursko) a navrhovala, aby byla ověřena opodstatněnost rozhodnutí, kterým jí bylo uloženo sdělit požadované informace. Uvedený soud rozhodl, že hlavní návrhové žádání na změnu je částečně důvodné, v důsledku čehož snížil pokutu, ovšem ve zbývající části žalobu zamítl a uvedl, že o podpůrném návrhovém žádání směřujícím ke zrušení není třeba rozhodovat. Žalobkyně podala ke Cour administrative (Vyšší správní soud, Lucembursko) odvolání, v němž tvrdila, že skutečnost, že tribunal administratif (nižší správní soud) s odkazem na lucemburské právo odmítl ověřit opodstatněnost rozhodnutí o uložení povinnosti žalobkyni, představuje porušení jejího práva na účinnou soudní ochranu zaručeného článkem 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“).

Předkládající soud, který měl za to, že bude možná nutné vzít v úvahu mimo jiné článek 47 Listiny, který je odrazem práva stanoveného v čl. 6 odst. 1 EÚLP, si za účelem použitelnosti Listiny kladl otázku, zda je třeba členský stát považovat za uplatňující unijní právo ve smyslu článku 51 Listiny, pokud v jeho právní úpravě stanoví peněžitou sankci účastníkovi správního řízení, který odmítl poskytnout informace v rámci výměny informací mezi daňovými orgány, jejímž základem jsou mimo jiné ustanovení směrnice 2011/16/EU.

Soudní dvůr měl za to, že je třeba určit, zda lze vnitrostátní opatření, které takovou sankci stanoví, považovat za uplatňování unijního práva. Za tímto účelem uvedl, že směrnice 2011/16/EU ukládá členským státům určité povinnosti. Konkrétně poznamenal, že článek 5 této směrnice stanoví, že dožádaný orgán sdělí dožadujícímu orgánu určité informace. Dále uvedl, že podle článku 18 směrnice 2011/16/EU, nadepsané „Povinnosti“, dožádaný členský stát použije opatření zaměřená na sběr informací za účelem získání požadovaných informací. Soudní dvůr uvedl, že podle čl. 22 odst. 1 písm. c) směrnice 2011/16/EU musí navíc členské státy učinit nezbytná opatření, aby zajistily plynulé fungování systému správní spolupráce stanoveného touto směrnicí. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že směrnice 2011/16/EU tím, že odkazuje na opatření zaměřená na sběr informací existující ve vnitrostátním právu, ukládá členským státům povinnost učinit nezbytná opatření, aby získaly požadované informace tak, aby dostaly svým povinnostem v oblasti výměny informací. V tomto ohledu měl za to, že okolnost, že směrnice 2011/16/EU výslovně nestanoví uplatňování sankčních opatření, nebrání závěru, že tato opatření jsou případem provádění této směrnice, potažmo uplatňování unijního práva. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že čl. 51 odst. 1 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že když členský stát ve svých právních předpisech stanoví peněžitou sankci adresátovi veřejné správy, který odmítne poskytnout informace v rámci výměny informací mezi daňovými orgány, jejímž základem jsou mimo jiné ustanovení směrnice 2011/16/EU, uplatňuje tento členský stát unijní právo ve smyslu tohoto ustanovení, takže se Listina použije (body 32 až 42, výrok 1).

Rozsudek ze dne 13. června 2017 (velký senát), Florescu a další, (C-258/14, EU:C:2017:448)

Navrhovateli ve věci v původním řízení byli soudci, kteří zároveň vykonávali činnost vysokoškolských pedagogů. Po více než třiceti letech služby jakožto soudci uplatnili své právo na odchod do důchodu, přičemž podle tehdy platného vnitrostátního práva mohli souběžně se starobním důchodem pobírat příjmy pocházející z pedagogické činnosti. Nicméně v souvislosti s ekonomickou krizí byl následně přijat nový zákon, který takový souběh zakázal a o němž Curtea Constituțională (Ústavní soud, Rumunsko) prohlásil, že je v souladu s ústavou. Navrhovatelé proto podali žalobu proti rozhodnutí o pozastavení vyplácení důchodů, přičemž tvrdili, že tento nový zákon je v rozporu s unijním právem, zejména s ustanoveními Smlouvy o Evropské unii a Listiny. Jelikož tato žaloba byla zamítnuta jak v řízení v prvním stupni, tak v řízení o kasačním opravném prostředku, podali navrhovatelé předkládajícímu soudu návrh na obnovu řízení. V tomto kontextu se předkládající soud obrátil na Soudní dvůr mimo jiné s otázkou, zda článek 6 SEU a článek 17 (právo na vlastnictví) Listiny brání takovým vnitrostátním právním předpisům, které stanoví zákaz souběhu čistého starobního důchodu ve veřejném sektoru s příjmy pocházejícími z činností vykonávaných u veřejných institucí, pokud částka tohoto čistého důchodu převyšuje vnitrostátní průměrnou hrubou mzdu, která je základem pro stanovení rozpočtu sociálního zabezpečení státu.

Než Soudní dvůr odpověděl na otázku předkládajícího soudu ve věci samé, zkoumal, zda lze mít v případě takových vnitrostátních právních předpisů za to, že uplatňují právo Unie, aby určil, zda se Listina použije na spor v původním řízení.

V tomto ohledu uvedl, jak vysvětlil předkládající soud, že dotčený zákon byl přijat za tím účelem, aby Rumunsko mohlo splnit závazky, jež přijalo vůči Unii, o hospodářském programu, který mu umožňuje využívat systém finanční pomoci platebním bilancím, a který byl konkrétně vyjádřen v memorandu o porozumění¹³. Mezi podmínkami stanovenými memorandem o porozumění se uvádí i snížení objemu platů ve veřejném sektoru a reforma klíčových parametrů důchodového systému za účelem dlouhodobého zlepšení veřejných financí. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že účelem opatření zákazu souběhu dotčeného v původním řízení, které sleduje zároveň oba dříve uvedené cíle, je plnit závazky přijaté Rumunskem v memorandu o porozumění, jež je součástí unijního práva. Právním základem tohoto memoranda je totiž článek 143 SFEU, který Unii přiznává pravomoc poskytnout vzájemnou pomoc členskému státu, jehož měnou není euro a jemuž nastaly nebo mu vážně hrozí obtíže s platební bilancí (body 31, 45 a 47).

Soudní dvůr konstatoval, že je jistě pravda, že memorandum o porozumění ponechává Rumunsku prostor pro uvážení, aby rozhodlo, jaká opatření jsou nejlepší k dodržení uvedených závazků. Nicméně v případě, kdy členský stát v rámci posuzovací pravomoci přiznané mu aktem unijního práva přijímá určitá opatření, je třeba mít za to, že uplatňuje unijní právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Cíle stanovené v čl. 3 odst. 5 rozhodnutí 2009/459/ES¹⁴ i cíle stanovené memorandem o porozumění jsou navíc dostatečně vymezeny a upřesněny, aby mohly vést k závěru, že účelem zákazu souběhu plynoucího z dotčeného vnitrostátního zákona je provést toto memorandum a toto rozhodnutí, a tudíž uplatnit unijní právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Listina je tudíž na spor v původním řízení použitelná (bod 48).

Usnesení ze dne 21. února 2013, Ajdini (C-312/12, EU:C:2013:103)

Navrhovatelem v původním řízení byl srbský státní příslušník, který měl společně se svou manželkou a dvěma nezletilými dětmi, rovněž srbské státní příslušnosti, bydliště v Belgii. Všichni byli držiteli povolení k neomezenému pobytu v Belgii, kde byli zapsáni v evidenci cizinců, avšak nikoli v evidenci obyvatel. V této zemi pobírali dávky sociální pomoci. Navrhovatel podal žádost o dávku pro zdravotně postižené osoby, která byla odmítnuta, neboť jakožto srbský státní příslušník nesplňuje podmínky státní příslušnosti, jež belgické právo stanovuje pro takové dávky.

Navrhovatel, který tvrdil, že se jedná o diskriminaci, podal k tribunal du travail de Huy (pracovní soud v Huy, Belgie) žalobu směřující ke změně tohoto rozhodnutí. Tento soud uvedl, že Cour constitutionnelle (Ústavní soud, Belgie) se již zabýval otázkou, zda lze podmínky státní příslušnosti, jež jsou stanoveny výše uvedeným právním předpisem, považovat za diskriminaci, a rozhodl, že tomu tak není. Dále tribunal du travail de Huy (pracovní soud v Huy) uvedl pochybnosti soudů rozhodujících ve věci samé stran toho, zda mají postupovat podle této judikatury Cour constitutionnelle (Ústavní soud). Předkládající soud se tudíž obrátil na Soudní dvůr s otázkou, zda mají být ustanovení unijního práva, a konkrétně článku 20 (rovnost před zákonem), článku 21 (zákaz diskriminace) a článku 26 (začlenění osob se zdravotním postižením) Listiny, vykládána v tom smyslu, že vnitrostátní právní úprava, která vylučuje nárok na dávky zdravotně postižené osobě, v případě osoby, která je státním příslušníkem třetího státu, jenž je uchazečem o přistoupení k Evropské unie, pobývá legálně v členském státě po dobu dvanácti let a má silné a trvalé vazby s uvedeným členským státem, pouze z důvodu její státní příslušnosti, je v souladu s unijním právem a s výše uvedenými ustanoveními Listiny.

¹³ Memorandum o porozumění uzavřené mezi Evropským společenstvím a Rumunskem v Bukurešti a v Bruselu dne 23. června 2009.

¹⁴ Rozhodnutí Rady 2009/459/ES ze dne 6. května 2009, kterým se Rumunsku poskytuje střednědobá finanční pomoc (Úř.věst L 150, 13.6.2009, s. 8).

Soudní dvůr uvedl, že předkládací rozhodnutí neobsahuje žádnou konkrétní skutečnost, která by umožnila mít za to, že situace navrhovatele v původním řízení spadá do působnosti unijního práva nebo že cílem dotčené vnitrostátní právní úpravy je uplatňovat právo Unie. Soudní dvůr měl za to, že i navzdory délce pobytu navrhovatele v Belgii se nezdá, že by měl posledně uvedený postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta ve smyslu směrnice 2003/109/ES¹⁵, jelikož režim, který tato směrnice zavádí, jednoznačně stanovuje, že nabytí tohoto postavení podléhá zvláštnímu postupu. Soudní dvůr mimoto zdůraznil, že předkládající soud konstatoval, že Republika Srbsko neuzavřela s Unii žádnou dohodu o systému sociálního zabezpečení, který by bylo možné použít na státního příslušníka v postavení navrhovatele. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že systém sociálního zabezpečení, který se použije na navrhovatele v původním řízení během jeho pobytu v Belgii, se řídí vnitrostátním právem, kterému přísluší vymezit podmínky udělování dávky, která je předmětem sporu v původním řízení, a měl proto za to, že nemá pravomoc odpovědět na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (body 22 až 30).

Usnesení ze dne 7. listopadu 2013, SC Schuster & Co Ecologic (C-371/13, EU:C:2013:748)

Navrhovatel se v rámci sporného správního řízení u předkládajícího soudu domáhal zrušení daňového výměru a rozhodnutí o uložení zajišťovacích opatření na jeho majetek, které vydalo Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Sibiu (generální ředitelství veřejných financí v Sibiu, Rumunsko). Po podání této žaloby bylo s navrhovatelem zahájeno na základě rozhodnutí vydaného v občanskoprávním řízení insolvenční řízení, což vedlo předkládající soud k tomu, aby podle rumunského občanského soudního řádu přerušil původní řízení. Toto posledně uvedené rozhodnutí bylo však zrušeno Curtea de Apel Alba Iulia (odvolací soud v Alba Iulia, Rumunsko) a věc byla vrácena předkládajícímu soudu.

Vzhledem k tomu, že se předkládající soud domníval, že právo navrhovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 47 odst. 2 Listiny mohlo být porušeno, neboť legalita dotčeného daňového výměru byla v projednávané věci zkoumána v rámci dvou různých řízení, v prvním případě správním soudem v daňové oblasti a ve druhém občanskoprávním soudem v rámci insolvenčního řízení, obrátil se na Soudní dvůr s otázkou týkající se slučitelnosti rozhodnutí, které vydal Curtea de Apel Alba Iulia (odvolací soud v Alba Iulia) s čl. 47 odst. 2 Listiny a s článkem 15 nařízení (ES) č. 1346/2000¹⁶.

Soudní dvůr měl za to, že nebyla dána jeho pravomoc odpovědět na tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Soudní dvůr totiž zdůraznil, že co se týče článku 15 nařízení (ES) č. 1346/2000, na který odkazuje předkládající soud, tento článek byl pro rozhodnutí sporu v původním řízení zjevně irelevantní a z žádné z informací z předkládacího rozhodnutí nelze mít dále za to, že účelem citovaných ustanovení občanského soudního řádu je uplatňování tohoto článku. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že uvedený článek obsahuje pravidla pro určení rozhodného práva v případě kolize právních úprav více členských států, zatímco na případ v původním řízení se vztahovalo pouze rumunské právo, jehož použitelnost nebyla zpochybňována (body 16 až 20).

Usnesení ze dne 7. září 2017, Demarchi Gino (C-177/17 a C-178/17, EU:C:2017:656)

Spor v původním řízení mezi věřiteli, kteří se účastnili dvou různých insolvenčních řízení, a Ministero della Giustizia (ministerstvo spravedlnosti, Itálie) se týkal vyplacení částek, které posledně uvedené ministerstvo dluží z titulu spravedlivé náhrady újmy způsobené nepřiměřenou délkou soudních řízení. Vzhledem k tomu, že uvedená řízení trvala nepřiměřeně dlouho, podali tito věřitelé u Corte d'appello di Torino (odvolací soud v Turíně, Itálie) žalobu, kterou se na základě italského zákona domáhali náhrady újmy. Uvedený soud jejich návrhům vyhověl. Navrhovatelé následně u předkládajícího soudu podali

¹⁵ Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (Úř. věst. L 16, 23.1.2004, s. 44; Zvl. vyd. 19/06, s. 272).

¹⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, 30.6.2000, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 191).

žalobu, jíž se domáhali nařízení výkonu rozhodnutí ohledně povinností, které byly pravomocným rozsudkem uloženy dotčenému orgánu veřejné správy. Navrhovatelé však nesplnili povinnosti stanovené italským právem, jež se týkají poměrně složitých správních náležitostí, takže by předkládající soud měl prohlásit jejich žaloby za nepřijatelné.

Předkládající soud, který se zabývá slučitelností ustanovení italského práva, jež upravují tyto formální náležitosti, se spravedlivým procesem, který je zakotven v Listině, položil Soudnímu dvoru otázku, zda zásada zakotvená v čl. 47 odst. 2 (právo na účinné prostředky soudní nápravy a přístup k nestrannému soudu) Listiny, ve spojení s články 67, 81 a 82 SFEU, brání vnitrostátní právní úpravě, která od osob, jimž byla způsobena újma nepřiměřenou délkou soudního řízení týkajícího se záležitosti spadající do oblasti soudní spolupráce, vyžaduje, aby učinily řadu složitých kroků administrativní povahy k tomu, aby dosáhly spravedlivé náhrady, jejíž vyplacení v jejich prospěch bylo soudem uloženo státu, aniž smí v mezidobí podat k soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí a požadovat následně náhradu újmy způsobené opožděním této platby.

Soudní dvůr připomněl svou judikaturu týkající se neuplatnitelnosti základních práv Unie na určitou vnitrostátní právní úpravu z důvodu skutečnosti, že unijní ustanovení v dotčené oblasti neukládají členským státům žádnou povinnost ohledně situace dotčené v původním řízení. V projednávané věci Soudní dvůr uvedl, že ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie, na něž odkazuje předkládající soud (a sice články 81 a 82 SFEU), neukládají členským státům žádné zvláštní povinnosti ohledně inkasa částek, které dluží členský stát z titulu spravedlivé náhrady za nepřiměřenou délku soudního řízení, a že za současného stavu unijní právo neobsahuje žádnou zvláštní úpravu této problematiky. Soudní dvůr z různých zkoumaných skutečností dovedl, že nemá pravomoc odpovědět na otázku položenou předkládajícím soudem (body 21 až 26, 28, 29 a výrok).

2.2. Narušení nebo omezení unijního práva nebo znemožnění jeho skutečného využití

Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Pfleger (C-390/12, EU:C:2014:281)

V této věci se jednalo o čtyři spory, které pojí ta skutečnost, že v návaznosti na kontroly provedené na různých místech Rakouska byly dočasně zajištěny výherní hrací přístroje, jež údajně sloužily k provozování zakázaných hazardních her. Tyto přístroje totiž byly provozovány bez předchozího povolení správních orgánů, což je podmínka vyžadovaná federálním rakouským zákonem o hazardních hrách (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (Nezávislý správní senát spolkové země Horní Rakousko, Rakousko), který rozhodoval tyto spory, položil Soudnímu dvoru otázku ohledně slučitelnosti tohoto režimu s volným pohybem služeb, jenž je zakotven v článku 56 SFEU a se články 15 až 17, 47 a 50 Listiny. Předkládající soud měl zejména za to, že rakouské orgány neprokázaly skutečnost, že v rozhodné době představovaly kriminalita a závislost na hře skutečně významný problém ani že skutečným cílem režimu monopolu hazardních her je potírání kriminality a ochrana hráčů, a nikoli pouhá maximalizace státních příjmů.

V rámci řízení před Soudním dvorem několik vnitrostátních vlád tvrdilo, že se Listina v původních řízeních nepoužije, jelikož oblast hazardních her nebyla harmonizována, a vnitrostátní právní předpisy upravující tuto oblast nepředstavují tudíž uplatnění unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny.

V tomto ohledu Soudní dvůr potvrdil, že pokud vyjde najevo, že určitá vnitrostátní právní úprava může narušit výkon jedné nebo několika ze základních svobod zaručených Smlouvou, a pokud členský stát vysvětluje toto narušení naléhavými důvody obecného zájmu, mohou se na ni vztahovat výjimky upravené unijním právem k odůvodnění tohoto narušení pouze tehdy, je-li v souladu se základními právy, jejichž dodržování zajišťuje Soudní dvůr. Podle Soudního dvora tato povinnost slučitelnosti se základními

právy spadá nepopíratelně do působnosti unijního práva, a tedy do působnosti Listiny. Z toho vyplývá, že uplatnění výjimek členským státem, které unijní právo stanovuje kodůvodnění omezení základní svobody zaručené Smlouvou, musí být proto považováno za „uplatňování práva Unie“ ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny.

V projednávané věci tudíž byla Listina použitelná. Režim, který byl zaveden v Rakousku v oblasti hazardních her, totiž představuje omezení volného pohybu služeb zaručeného článkem 56 SFEU. Navíc k odůvodnění tohoto režimu byly uplatněny cíle ochrany hráčů a boje proti kriminalitě spojené s těmito hrami, které spadají pod naléhavé důvody obecného zájmu, jež mohou podle judikatury Soudního dvora ospravedlnit omezení základních svobod v odvětví hazardních her. Soudní dvůr v projednávané věci konstatoval, že posouzení omezení článku 56 SFEU, které zakládá tato vnitrostátní právní úprava, zahrnuje rovněž případná omezení výkonu práv a svobod stanovených v Listině, takže samostatné posouzení z tohoto hlediska není nezbytné (body 35, 36, 39, 42, 60)¹⁷.

Rozsudky ze dne 13. září 2016 (velký senát), Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675) a CS (C-304/14, EU:C:2016:674)

Z důvodu předchozího spáchání trestného činu dvěma státními příslušníky třetích zemí, orgány hostitelských členských států, jejichž státními příslušníky jsou nezletilé děti, které mají unijní občanství a o které uvedené osoby pečují, odmítly udělit jednomu z těchto státních příslušníků třetího státu povolení k pobytu a v případě druhého z nich vydaly rozhodnutí o vyhoštění. V první věci (C-165/14, Rendón Marín) byl navrhovatelem v původním řízení otec dvou nezletilých dětí, a sice chlapce španělské státní příslušnosti a dcery polské státní příslušnosti, které byly svěřeny do jeho výlučné péče a celý svůj život pobývaly ve Španělsku. Ve druhé věci (C-304/14, CS) byla dotčenou osobou matka dítěte s britskou státní příslušností, jež s ní pobývalo ve Spojeném království a bylo v její výlučné péči.

Předkládající soudy rozhodující tyto spory, v prvním případě Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) a ve druhém Upper Tribunal (Vrchní soud, Spojené království), položily Soudnímu dvoru otázku, zda skutečnost předchozího odsouzení za trestný čin může sama o sobě ospravedlnit odepření práva k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země či vyhoštění státního příslušníka třetí země, který má ve výlučné péči nezletilé dítě, jež má unijní občanství.

Soudní dvůr nejprve uvedl, že se směrnice 2004/38 týkající se svobody pohybu a pobytu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků¹⁸ použije pouze na občany Unie a členy jejich rodiny, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jakého jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají. V případě dvou situací v projednávaných věcech se tudíž mohla práva k pobytu na základě této směrnice dovolávat pouze navrhovatel v první věci a jeho polská dcera. I když se směrnice uplatnila pouze na situaci jednoho z dětí, mohly se zbývající tři děti, jež byly dotčeny v těchto dvou projednávaných věcech, na základě článku 20 SFEU a pouze na základě svého postavení unijních občanů dovolávat práva, jež jsou odvozena od tohoto postavení (jež mimo jiné zahrnují právo na pohyb a pobyt na území členských států).

Soudní dvůr dále připomněl, že existují velmi zvláštní situace, v nichž navzdory tomu, že se neuplatní sekundární právo týkající se práva pobytu státních příslušníků třetích zemí a že dotyčný občan Unie nevyužil své svobody pohybu, musí být výjimečně státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana, přiznáno právo pobytu, aby nebyl popřen užitečný účinek občanství Unie, jestliže by v důsledku odepření takového práva byl tento občan ve skutečnosti nucen opustit území Unie jako celek a zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z tohoto postavení.

¹⁷ Tento rozsudek byl uveden ve Výroční zprávě za rok 2014, s. 37.

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků se volně pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, 30. 4. 2004, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).

Podle Soudního dvora se uvedené situace vyznačují totiž skutečností, že i když jsou upraveny právními předpisy spadajícími *a priori* do pravomoci členských států, tedy právními předpisy týkajícími se práva na vstup a pobyt státních příslušníků třetí země, kteří nespádají do působnosti sekundárního práva, mají tyto situace nicméně vnitřní vztah ke svobodě pohybu a pobytu občana Unie, což brání tomu, aby bylo uvedeným státním příslušníkům odmítnuto právo vstupu a pobytu v členském státě, kde tento občan pobývá, aby nedošlo k narušení této svobody. Soudní dvůr z výše uvedeného proto dovodil, že tři děti dotčené v obou věcech mají jakožto občane Unie právo volného pohybu a pobytu na území Unie a jakékoli omezení tohoto práva spadá do oblasti působnosti unijního práva. Soudní dvůr měl za to, že jelikož tyto dvě dotčené situace mohou vést, pokud budou rodiče, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, nuceni opustit území Unie, k následnému odchodu jejich dětí, mohou tyto situace pro tyto tři děti v důsledku znamenat, že tyto děti budou připraveny o využívání podstatné části práv, jichž požívají z titulu jejich statusu občana Unie. Na tyto dvě situace se tudíž vztahuje unijní právo.

Soudní dvůr v obou těchto rozsudcích konečně uvedl, že článek 20 SFEU nemá vliv na možnost členských států dovolávat se výhrady související s ochranou veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. Soudní dvůr nicméně rovněž uvedl, že jelikož obě dotčené situace spadají do unijního práva, musí předkládající soudy tyto situace posuzovat s ohledem na právo na respektování soukromého a rodinného života stanovené v článku 7 Listiny, přičemž tento článek musí být vykládán ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte, uznaný v čl. 24 odst. 2 Listiny (rozsudek C-165/14, Rendón Marín, body 74 až 81, 85, rozsudek C-304/14, CS, body 29 až 33, 36, 48).

Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, AGET Iraklis (C-201/15, EU:C:2016:972)

Řecká společnost, která byla navrhovatelkou v původním řízení a jejímž hlavním akcionářem je francouzská nadnárodní skupina, napadla rozhodnutí řeckého ministerstva práce o neschválení návrhu na hromadné propouštění. Podle řeckého práva může prefekt nebo ministr práce v případě, že nebude dosaženo dohody zúčastněných stran o návrhu na hromadné propouštění, poté, co posoudí tři kritéria (podmínky na trhu práce, situaci podniku a zájem národního hospodářství), v úplném či částečném rozsahu odmítnout schválit provádění navrhovaného propouštění.

Symvoulio tis Epikrateias (Státní rada, Řecko), která tuto věc projednávala, se obrátila na Soudní dvůr s otázkou týkající se slučitelnosti takového předchozího správního povolení se směrnicí o hromadném propouštění¹⁹ a se svobodou usazování, jež je zakotvena ve Smlouvách (svoboda, kterou francouzský nadnárodní podnik vykonává prostřednictvím většinové podílové účasti, kterou v projednávané věci drží v řecké společnosti, která je navrhovatelkou). Předkládající soud se Soudního dvora konkrétně tázal na slučitelnost této řecké právní úpravy s unijním právem s ohledem na skutečnost, že Řecko prochází vážnou hospodářskou krizí a čelí vysoké míře nezaměstnanosti.

Soudní dvůr měl za to, že základní práva zaručená Listinou se uplatní, když určitá právní úprava může bránit základní svobodě zaručené Smlouvami a dotýčný členský stát se dovolává k odůvodnění takové překážky naléhavých důvodů obecného zájmu. Soudní dvůr rovněž pro takový případ upřesnil, že se výjimky mohou na dotčenou vnitrostátní právní úpravu vztahovat pouze tehdy, je-li v souladu se základními právy, jejichž dodržování zajišťuje Soudní dvůr. Soudní dvůr dále uvedl, že tato povinnost slučitelnosti se základními právy spadá do působnosti unijního práva, a tedy do působnosti Listiny. Soudní dvůr měl tudíž za to, že uplatnění výjimek členským státem, které unijní právo stanovuje k odůvodnění omezení základní svobody zaručené Smlouvou, musí být proto považováno za „uplatňování práva Unie“ ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny.

19 Směrnice Rady 98/59/ES ze dne 20. července 1998 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se hromadného propouštění (Úř. věst. L 225, 12.8.1998, s. 16; Zvl. vyd. 05/03, s. 327).

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byla řecká právní úprava považována za omezení svobody usazování, Listina se použila. K ospravedlnění tohoto režimu byly mimo jiné uplatněny cíle, jež souvisejí s ochranou zaměstnanců a s bojem proti nezaměstnanosti. Tyto cíle jsou podle judikatury přípustné jakožto naléhavé důvody obecného zájmu k odůvodnění omezení základních svobod stanovených Smlouvou, pokud tato omezení respektují článek 16 Listiny (svoboda podnikání), jsou způsobilé zaručit uskutečnění dotčených cílů a nepřekračují meze toho, co je k dosažení těchto cílů nezbytné (body 61 až 65, 71 až 75).

III. Věci, v nichž předkládající soud neprokázal spojitost s unijním právem

Rozsudek ze dne 8. května 2014, Pelckmans Turnhout (C-483/12, EU:C:2014:304)

Ve sporu ve věci v původním řízení se belgická zahradnická společnost domáhala, aby bylo několika konkurenčním společnostem nařízeno ukončení praxe, když jejich prodejny byly pro veřejnost otevřeny sedm dní v týdnu, přestože belgický zákon stanovuje jeden zavírací den v týdnu. Konkurenční společnosti měly za to, že dotčená právní úprava je v rozporu s unijním právem.

Rechtbank van koophandel te Antwerpen (obchodní soud v Antverpách), který rozhoduje v projednávané věci, jednak položil předběžné otázky Soudnímu dvoru (jeho odpověď viz usnesení Pelckmans Turnhout, C-559/11, EU:C:2012:615) a jednak položil Grondwettelijk Hof (Ústavní soud, Belgie) otázku týkající se ústavnosti. Posledně uvedený se obrátil se svou otázkou na Soudní dvůr. Vzhledem k tomu, že sporná právní úprava stanovuje výjimky a nevztahuje se na všechny obchodníky, se předkládající soud zabýval slučitelností této právní úpravy se zásadami rovnosti před zákonem a zákazu diskriminace, jež jsou zakotveny zejména v článcích 20 a 21 Listiny. Soudního dvora se tudíž tázal na výklad těchto článků, ve spojení s článkem 15 (právo svobodné volby povolání a právo pracovat) a článkem 16 (svoboda podnikání), jakož i se články 34 až 36 SFEU (jež se týkají volného pohybu zboží) a články 56 a 57 (jež se týkají volného pohybu služeb).

Soudní dvůr konstatoval, že v projednávané věci nebyla dána jeho pravomoc k výkladu uvedených ustanovení Listiny. Soudní dvůr k tomuto konstatování dospěl poté, co připomněl, že v souladu s čl. 94 písm. c) jeho jednacího řádu musí žádost o rozhodnutí o předběžné otázce obsahovat uvedení důvodů, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu nebo platnosti určitých ustanovení unijního práva, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a dotčenými vnitrostátními právními předpisy. Toto uvedení důvodů, stejně jako vylíčení relevantních skutkových okolností požadované článkem 94 písm. a) uvedeného jednacího řádu musí totiž Soudnímu dvoru umožnit, aby kromě přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ověřil svou pravomoc k zodpovězení položené otázky. Soudní dvůr nicméně v projednávané věci konstatoval, že předkládací rozhodnutí neobsahuje žádnou konkrétní skutečnost, která by umožnila mít za to, že dotčená právní situace spadá do působnosti unijního práva, což je nezbytná podmínka k tomu, aby členský stát mohl požádat o výklad Listiny. Podle Soudního dvora totiž předkládací rozhodnutí nijak neprokazovalo, že spor vykazuje spojitost s některou ze situací, které jsou upraveny ustanoveními Smlouvy, na která odkazoval předkládající soud (body 16, 20, 22, 23, 26, 27 a výrok).

Rozsudek ze dne 2. července 2015, Gullotta a Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436)

Tato věc se týkala italského farmaceuta, který měl v úmyslu prodávat v jedné ze svých prodejen parafarmaceutického zboží léčivé přípravky, u nichž byl vyžadován lékařský předpis a které nebyly hrazeny zdravotním pojištěním. Potřebné povolení mu ovšem nebylo vydáno, neboť italská právní úprava stanoví, že tyto léčivé přípravky lze prodávat výhradně v lékárnách. Farmaceut, který tvrdil, že tato právní úprava je v rozporu s unijním právem, podal žalobu k Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (regionální správní soud na Sicílii, Itálie). Posledně uvedený soud tudíž položil Soudnímu dvoru několik předběžných otázek, z nichž jedna se týkala výkladu článku 15 (právo svobodné volby povolání a právo pracovat) Listiny.

Soudní dvůr, který nejprve citoval čl. 94 odst. c) svého jednacího řádu, měl za to, že předkládací rozhodnutí požadavky stanovené v tomto článku nesplňuje. Z tohoto rozhodnutí totiž není patrné, proč má předkládající soud pochybnosti o slučitelnosti právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení s článkem 15 Listiny. Toto rozhodnutí neobsahuje ani údaje, které by Soudnímu dvoru umožnily poskytnout předkládajícímu soudu výklad unijního práva, na jehož základě bude moci vyřešit právní problém, o kterém má rozhodnout. Soudní dvůr proto konstatoval, že položená předběžná otázka je nepřijatelná, neboť nedisponuje poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď (body 17 až 21 a výrok).

Usnesení ze dne 11. prosince 2014, Stylinart (C-282/14, EU:C:2014:2486)

V projednávané věci byla obchodní společnost se sídlem v Polsku, jejíž činnost spočívala v zajišťování dopravy a dodávek nábytku do Německa, vyvlastněna část nemovitého majetku za účelem stavby silnice. V důsledku tohoto vyvlastnění musela tato společnost přijmout určitá opatření, jež vedla ke značnému nárůstu jejích provozních nákladů. Podle polského práva nicméně odškodnění za nařízené vyvlastnění může dosahovat pouze výše hodnoty vyvlastněného majetku. Neexistoval právní základ, který by umožňoval, aby do tohoto odškodnění byla zahrnuta částka odpovídající utrpěné škodě, tj. jak škodě skutečné, tak ztrátě z příjmů. Vzhledem k tomu, že se tato společnost domnívala, že její odškodnění není dostatečné, podala žalobu k Sądu Rejonowemu w Rzeszowie (okresní soud v Řešově, Polsko), který se následně obrátil na Soudní dvůr, aby určil, zda je dotčená právní úprava v souladu s články 16 (svoboda podnikání) a 17 (právo na vlastnictví) Listiny. Předkládající soud se tak s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva tázal, zda by pravidla Listiny nemohla překlenout mezeru v právu, kterou zjistil v polské právní úpravě.

Soudní dvůr konstatoval, že nebyla dána jeho pravomoc odpovědět na předběžnou otázku, neboť uvedená otázka neobsahovala ani minimální vysvětlení předkládajícího soudu stran vztahu, který zjistil mezi unijním právem a vnitrostátní právní úpravou. Soudní dvůr poté, co připomněl obsah čl. 94 písm. c) svého jednacího řádu, uvedl, že předkládající soud se omezil na citování ustanovení Listiny, aniž uvedl jiná ustanovení unijního práva či alespoň konkrétní skutečnosti, které jej vedly k tomu, že si klade otázku týkající se výkladu nebo použití nějakého jiného pravidla unijního práva, než jsou právní normy obsažené v Listině (body 19 až 22 a výrok).

Usnesení ze dne 25. února 2016, Aiudapds (C-520/15, EU:C:2016:124)

Agenzia Italiana del Farmaco (Italská agentura pro léčivé přípravky, dále jen „AIFA“) vydala rozhodnutí, v němž se vyhrzovalo použití léčivého přípravku kléčbě rakoviny pouze pro veřejné a soukromé nemocnice, a tudíž jej nemohly používat schválená zařízení ambulantní chirurgie. Associazione Italiana delle Unità Dedicare Autonome Private di Day Surgery e dei Centri di Chirurgia Ambulatoriale (dále jen „Aiudapds“) proto podala u předkládajícího soudu mimořádný opravný prostředek k prezidentovi republiky proti tomuto rozhodnutí. Navrhovatelka poukazovala na závažné protisoutěžní jednání ze

strany určitých farmaceutických podniků a na závažná pochybení AIFA. Jeden z těchto farmaceutických podniků tudíž podal námitku proti tomuto řízení a domáhal se projednání návrhu Aiudapds u správního regionálního soudu.

Předkládající soud se zabýval otázkou slučitelnosti této právní úpravy, která umožňuje jedné ze zúčastněných stran v návaznosti na podání mimořádného opravného prostředku k prezidentovi republiky, aby bez souhlasu či účasti ostatních zúčastněných stran sporu byl tento spor postoupen regionálnímu správnímu soudu, takže to pro slabší strany sporu znamená značné a neodůvodněné znevýhodnění, s článkem 47 druhým pododstavcem (právo na účinnou právní ochranu a na přístup k nestrannému soudu) a článkem 54 (zákaz zneužití práv) Listiny.

V projednávané věci Soudní dvůr uvedl, že předkládací rozhodnutí neobsahuje žádný poznatek, který by umožnil učinit závěr, že spor v původním řízení se týká výkladu nebo použití nějakého jiného pravidla unijního práva, než jsou právní normy obsažené v Listině. Soudní dvůr měl tudíž za to, že nemá pravomoc, aby odpověděl na otázku položenou předkládajícím soudem (body 21 a 23).